

ISPITNI KATALOG

ŠKOLSKA 2020/2021. GODINA

FILOZOFIJA

MATURSKI ISPIT

ISPITNI KATALOG PRIPREMILI:

DARKO BLAGOJEVIĆ

Filozofski fakultet, Univerzitet Crne Gore

BILJANA VUJADINOVIĆ

JU Gimnazija, Cetinje

JASNA MUGOŠA

JU Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“, Danilovgrad

DRAGOJE ĐOKIĆ

Ispitni centar, Podgorica

SADRŽAJ

1. UVOD 4

2. PRAVILA 5

3. STRUKTURA ISPITA 7

4. ISPITNI PROGRAM 8

5. OBLICI ZADATAKA U TESTU 10

6. PRIMJER TESTA SA SHEMOM ZA BODOVANJE 11

7. RJEŠENJE TESTA SA SHEMOM ZA OCJENJIVANJE 24

1.

UVOD

Maturski ispit predstavlja standardizovanu eksternu provjeru usvojenosti neophodnih standarda znanja na kraju gimnazijskog obrazovanja.

Na osnovu Zakona o gimnaziji („Sl. list RCG“, br.64/02, 49/07 i „Sl. List CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17) i Pravilnika o načinu, postupku i vremenu polaganja maturalskog ispita u gimnaziji („Sl. list CG“, 34/09, 19/10, 81/10, 60/11, 65/12, 50/13 i 43/19) Maturalski ispit se polaže eksterno. Stručne, razvojne, organizacione i administrativne poslove, u vezi sa realizacijom ispita obavlja Ispitni centar.

Provjeravaju se znanja, sposobnosti i vještine koje se zasnivaju na ključnim djelovima Predmetnog programa a treba da ih posjeduju učenici na kraju četvrtog razreda gimnazije.

Maturalski ispit sastoji se iz obaveznih predmeta i jednog nastavnog predmeta po izboru učenika. Nastavni predmet po izboru učenika je predmet od značaja za nastavak obrazovanja koji ispunjava maturalski standard. U opštoj gimnaziji, odjeljenju filološke gimnazije i odjeljenju matematičke gimnazije, učenici da bi izabrali filozofiju kao predmet od značaja za dalje obrazovanje, moraju u toku školovanja izabrati obavezni izborni predmet etiku ili logiku i tako ispunjavaju maturalski standard za predmet filozofija.

U maturalskom Ispitnom katalogu za filozofiju, opšte gimnazije, odjeljenja filološke gimnazije i odjeljenja matematičke gimnazije navedeni su opšti ciljevi ispita, ispitni program sa područjima i ciljevima, primjer testa sa šemom za bodovanje i literatura.

Ispitni katalog namijenjen je učenicima i nastavnicima.

Svi učenici koji su izabrali filozofiju, kao predmet od značaja za dalje obrazovanje, polagaće ispit pismeno istog dana u isto vrijeme.

Ispitni materijal će biti zapakovan u posebne sigurnosne vrećice, koje će se otvoriti pred učenicima neposredno prije početka ispita.

Na ispitu nije dozvoljeno:

- lažno predstavljanje
- otvaranje ispitnih zadataka prije dozvoljenog vremena
- ometanje drugih učenika
- prepisivanje od drugog učenika
- korišćenje nedozvoljenog pribora
- oštećenje šifre na test-knjižici
- nepoštovanje znaka za završetak ispita
- upotreba mobilnih telefona i drugih elektronskih uređaja.

Dozvoljen pribor je: grafitna olovka i gumica, hemijska olovka.

Učeničkov rad mora biti napisan hemijskom olovkom.

Nakon ispita, učeničkov rad će biti, preko školskog koordinatora, predat komisiji za ocjenjivanje.

2.

PRAVILA.

3 STRUKTURA ISPITA

Ispit iz filozofije traje od 90 do 120 minuta. Maksimalan broj bodova je 100. Netačno riješen ili neurađen zadatak ne donosi negativne poene.

Ispit sadrži dvije vrste zadataka:

A) ZADATKE VIŠESTRUKOG IZBORA

B) ZADATKE OTVORENOG TIPA

VRSTA ZADATKA	BROJ ZADATAKA
Zadaci višestrukog izbora	15 – 20
Zadaci otvorenog tipa	20 - 25

Nastavno gradivo iz filozofije za gimnazije podijeljeno je na pet oblasti (područja)

U tabeli je prikazana zastupljenost sadržaja u strukturi ispita.

PODRUČJE	ZASTUPLJENOST SADRŽAJA
1. Šta je filozofija?	15%
2. Šta jeste ono „prvo“?	15%
3. Šta mogu znati?	15%
4. Šta treba da činim(o)?	15%
5. Izborna tema	10%
Ukupno	70%
Logika	30%
Etika	30%

Test se sastoji iz dva dijela. U prvom dijelu svi učenici će odgovarati na pitanja iz filozofije. Drugi dio se sastoji iz dva seta pitanja. Jedan set pitanja iz logike i drugi set pitanja iz etike. Set pitanja iz logike će odgovarati samo učenici koji su izabrali logiku kao izborni predmet za dopunu standrada i neće odgovarati na set pitanja iz etike. Set pitanja iz etike će odgovarati samo učenici koji su izabrali etiku kao izborni predmet za dopunu standrada i neće odgovarati na set pitanja iz etike.

1. ŠTA JE FILOZOFIJA?

ISHODI UČENJA

UČENIK/CA ĆE MOĆI DA:

- odredi pojam filozofije
- prepozna osnovna filozofska pitanja
- razlikuje filozofske discipline
- obrazloži filozofske epohe u razvoju filozofije
- objasni izvor filozofskog mišljenja
- pravilno upotrebljava osnovne filozofske pojmove
- objasni odnos filozofije i drugih oblika duhovnosti (mit, umjetnost, religija i nauka)
- prepozna perspektivnost filozofije u modernom svijetu

2. ŠTA JESTE ONO „PRVO“?

ISHODI UČENJA

UČENIK/CA ĆE MOĆI DA:

- odredi pojam ontologije
- objasni osnovne ontološke pojmove (bivstvovanje – bivstvujuće; jedno – mnoštvo; suština – pojava; subjekt-objekt)
- razlikuje relevantna ontološka učenja (Heraklit, Platon, Aristotel, Dekart, Kant, Hegel, Niče, Hajdeger)
- obrazloži osnovne ontološke ideje
- objasni ključna ontološka pitanja (Platonova teorija ideja, Aristotelova metafizika, Kantova kritika metafizike, Hegelov sistem apsolutnog idealizma).

3. ŠTA MOGU ZNATI?

ISHODI UČENJA

UČENIK/CA ĆE MOĆI DA:

- odredi pojam teorije saznanja
- objasni značenje osnovnih pojmova teorije saznanja (mnjenje–znanje; iskustvo–razum–um–intuicija)
- objasni najrelevantnija filozofska učenja teorije saznanja (Platon, Aristotel, Lok, Dekart, Kant)
- obrazloži osnovne pravce teorije saznanja
- odredi osnovna pitanja teorije saznanja

4. ŠTA TREBA DA CINIM(O)?

ISHODI UČENJA

UČENIK/CA ĆE MOĆI DA:

- obrazloži osnovna značenja praktičke filozofije
- objasni osnovne pojmove praktičke filozofije (čovjek, zajednica, ličnost, moral, dobro, sloboda, odgovornost, vrijednost)
- uporedi relevantna filozofska učenja za praktičku filozofiju (Aristotel, Mil, Kant, Levinas)
- razlikuje osnovne pojmove filozofske antropologije, filozofije istorije, aksiologije, etike i filozofije politike
- definiše i uporedi problemska polja morala, prava, politike, vrijednosti i dr.

4. ISPITNI PROGRAM.

5. IZBORNA TEMA

ISHODI UČENJA

UČENIK/CA ĆE MOĆI DA:

- identifikuje osnovne pravce filozofije nauke
- objasni naučne teorije i metode
- interpretira osnovne pojmove filozofije nauke
- prepozna relevantna filozofska učenja za filozofiju nauke

6. LOGIKA

6.1. ŠTA JE LOGIKA?

ISHODI UČENJA

UČENIK/CA ĆE MOĆI DA:

- odredi pojam logike
- objasni odnos logike i drugih filozofskih disciplina
- interpretira kratak istorijat logike
- razlikuje formalnu i sadržinsku logiku
- odredi značaj logike

6.2. PROBLEMI SAZNANJA

ISHODI UČENJA

UČENIK/CA ĆE MOĆI DA:

- objasni razliku između saznanja i znanja
- razlikuje izvore saznanja
- objasni relaciju stvarnosti, jezika i mišljenja
- izloži teorije istine

6.3. LOGIČKE FORME MIŠLJENJA

ISHODI UČENJA

UČENIK/CA ĆE MOĆI DA:

- odredi šta je pojam
- razlikuje teorije o pojmu
- objasni sadržaj i obim pojma

- poveže odnose među pojmovima
- razlikuje vrste pojmovia
- odredi šta je iskaz (sud)
- razlikuje i uporedi vrste iskaza (sudova)
- interpretira odnose među iskazima (sudovima) pomoću logičkog kvadrata
- odredi istinosne tablice složenih iskaza (sudova)
- odredi pojam zaključka
- razlikuje vrste neposrednog i posrednog zaključivanja
- objasni strukturu deduktivnog, induktivnog i zaključka po analogiji
- odredi pravila silogizma
- razlikuje logičke greške

6.4. LOGIKA NAUČNOG SAZNANJA

ISHODI UČENJA

UČENIK/CA ĆE MOĆI DA:

- odredi značenje pojma nauke i naučnog znanja
- izloži strukturu nauke
- razlikuje naučne činjenice, hipoteze, teorije i naučni zakon
- identifikuje naučne i logičke metode
- objasni Milove metode za ispitivanje uzroka
- objasni proces naučnog istraživanja

7. LOGIKA

7.1. ODREĐENJE ETIKE

ISHODI UČENJA

UČENIK/CA ĆE MOĆI DA:

- odredi pojam i podjelu etike
- obrazloži odnos filozofije i etike
- odredi pojam djelanja i razlikuje oblike ljudske djelatnosti
- razlikuje antički, judeo-hrišćanski i savremeni pojam morala
- razlikuje učenja savremenih teoretičara morala
- objasni značaj etike za pojedinca i zajednicu

7.2. OSNOVNA ETIČKA PITANJA

ISHODI UČENJA

UČENIK/CA ĆE MOĆI DA:

- odredi osnovna etička pitanja
- obrazloži povezanost pitanja o izvoru morala sa pitanjem o slobodi
- objasni pojam i strukturu slobodne volje
- obrazloži strukturu moralnog karaktera kao osnove moralnog djelanja
- razlikuje opšte od konkretnih svrha moralnog djelanja
- razlikuje Sokratovo i Aristotelovo učenje o vrlini
- interpretira Kantove kategoričke imperative
- objasni najznačajnije etičke principe

7.3. ETIČKA STANOVIŠTA

ISHODI UČENJA

UČENIK/CA ĆE MOĆI DA:

- objasni razvoj etičkih stanovišta
- nabroji i objasni različita etičkih

stanovišta

- objasni tumačenje slobode u etičkim teorijama
- prepozna distinkciju determinizam-indeterminizam
- odredi pojmove heteronomije i autonomije morala
- objasni pojam imoralizma

7.4. RELIGIJSKO-ETIČKA STANOVIŠTA

ISPITNI ISHODI:

UČENIK/CA ĆE MOĆI DA:

- odredi značenje pojma religije
- obrazloži najznačajnije funkcije religije
- razlikuje četiri monoteistička religiozno-etička sistema: judaizam, hrišćanstvo, islam i budizam

7.5. PRIMIJENJENA ETIKA

ISPITNI ISHODI:

UČENIK/CA ĆE MOĆI DA:

- odredi pojam primijenjene etike
- objasni razliku između subjektivnog i objektivnog karaktera moralnosti
- razlikuje najznačajnije oblike primijenjene etike
- odredi značaj primijenjene etike i njenih specifičnih oblika

7.6. ETIČKE DILEME

ISPITNI ISHODI:

UČENIK/CA ĆE MOĆI DA:

- obrazloži pojam etičke dileme
- prepozna i primjenjuje principe rješavanja etičkih dilema,
- razlikuje pravno od moralnog
- objasni proces donošenja etičkih odluka
- objasni aktuelnost etike

OBLICI ZADATAKA U TESTU

5

Test sadrži sledeće vrste zadataka:

ZADATKE ZATVORENOG TIPA

- A) Zadaci višestrukog izbora - od više ponuđenih odgovora bira se jedan tačan i zaokružuje slovo ili broj ispred tog odgovora.
- B) Zadaci alternativnog odgovora – odgovara se na jednu tvrdnju sa T ili N ili Da ili Ne.
- C) Zadaci povezivanja - u kojima treba da se povežu pojmovi iz dvije paralelne kolone. Pored svakog zadatka ovog tipa dato je uputstvo o načinu rešavanja.
- D) Zadaci ređanja – nasumično poređani događaji, ličnosti, pojmovi, procesi treba da se poređaju po nekom zadatom redosledu najčešće po hronološkom redu.

ZADATKE OTVORENOG TIPA

- A) Zadatak kratkog odgovora-rješenje je riječ, prosta rečenica ili godina.
- B) Zadatak dopune- u rečenici dopuniti izostavljene riječi.
- C) Zadatak dužeg odgovora-rješenje je opširnije i sastoji se iz više rečenica

1. „Filozofija je svoje vrijeme mislima obuhvaćeno“, rekao je

.....

1 boda

2. Filozofskim disciplinama pridružiti odgovarajuća filozofska pitanja:

1. Ontologija	a) lijepo
2. Estetika	b) moralno djelovanje
3. Epistemologija	c) biće
4. Etika	d) saznanje
	e) vrijednosti

4 boda

3. Šta znače sljedeći izrazi?

1. theoria
2. praxis
3. poiesis
4. empeiria

4 boda

4. Šta znače sljedeći izrazi?

1. Talesa
2. Anaksimena
3. Empedokla

3 boda

6

PRIMJER TESTA

NA OSNOVU ODLOMKA, URADI ZADATKE 5 I 6.

5. Glava sedma: „A sada – rekoh – uporedi našu prirodu sa ovim stanjem da bismo vidjeli da li smo zaista obrazovani ili nismo. Zamisli da ljudi žive u nekoj podzemnoj pećini, i da se duž cijele pećine provlači jedan širok otvor koji vodi gore, prema svjetlosti. U toj pećini žive oni od djetinjstva i imaju okove oko bedara i vratova tako da se ne mogu maći s mjesta, a gledaju samo naprijed, jer zbog okova ne mogu okretati glave. Svjetlost im, međutim, dolazi od vatre koja gori iznad njih i daleko iza njihovih leđa. Između vatre i okovanih vodi gore put, a pored njega zamisli da je podignut zid kao ograda kakvu podižu mađioniari da iznad nje pokazuju svoju vještinu.

– Zamišljam – reče on

– Zamisli uz to još da pored tog zida ljudi pronose razne sprave, i to kipove i drugih životinja od kamena i drveta, kao i sve moguće tvorevine ljudske umjetnosti, ali tako da one iznad zida štrče, i da pri tom, kao što to obično biva, pojedini od njih u prolazu razgovaraju a drugi ni riječi ne govore.

– Tvoje je poređenje neobično – reče on – a neobični su i tvoji zatvorenici.

– Slični su nama – rekoh – Zar ne misliš da oni vide nešto drugo osim svojih sjenki i sjenki drugih ljudi, koji svjetlost vatre baca na suprotan zid pećine?

– Kako bi mogli da vide kad su prinuđeni da cijelog vijeka drže glave nepokretno?“

1) Napiši ime i prezime autora koji je tvorac alegorije „mit o pećini“

.....

2) Napiši naziv djela u kojem je opisana alegorija „mit o pećini“

.....

2 boda

6. Sljedeće tvrdnje ako smatraš da su tačne zaokruži T, smatraš li da su netačne zaokruži N.

Prema učenju tvorca *mita o pećini*:

1) Država je mjesto realizacije dobrog, lijepog i istinitog. T N

2) Alegorija “mit o pećini” predstavlja napor od čulnog saznanja (doxa) preko matematičkih znanja (dianoia) do umskog saznanja (noesis). T N

3) Vidljivi svijet predstavlja kopiju svijeta ideja. T N

3 boda

7. Napiši četiri uzroka u Aristotelovom učenju?

1.
2.
3.
4.

*4 boda***8. Sljedeće tvrdnje ako smatraš da su tačne zaokruži T, smatraš li da su netačne zaokruži N.**

Ključni pojmovi Kantovog učenja su:

1) a priori/aposteriori saznanje	T	N
2) tu-bivstvovanje	T	N
3) analitički/sintetički sudovi	T	N
4) transcendentno/transcedentno saznanje	T	N
5) res cogitans/res extensa	T	N

*5 bodova***9. Poveži filozofe sa odgovarajućim filozofskim učenjima:**

1. F. Šeling	a) apsolutni idealizam
2. J.G. Fichte	b) transcendentni idealizam
3. I. Kant	c) objektivni idealizam
4. G. V. F. Hegel	d) subjektivni idealizam
5. R. Dekart	

*4 boda***10. Poređaj po stepenu opštosti (počev od najopštijeg) sljedeće pojmove:**

1. Etika
2. Filozofija
3. Praktična filozofija
4. Utilitarizam

4 boda

11. Srednjevjekovna rasprava o univerzalijama razvila se iz antilčke opozicije između Platonove i Aristotelove filozofije. Tokom srednjeg vijeka o ovom pitanju su formirana dva suprotstavljena stanovišta:

1.

2.

Iz ovih stanovišta u novom vijeku su s razvila dva značajna pravca:

3.

4.

4 boda

12. Zaokruži tačan odgovor:

1) Šopenhauer smatra da volja nema unaprijed određen cilj i smisao.

2) Šopenhauerovo učenje se naziva nihilizam.

3) Šopenhauer smatra da egzistencija prethodi esenciji.

1 bod

13. Odgovori:

1) Skepticizam je.....

.....

2) Dogmatizam je.....

.....

2 boda

14. Tri najvažnije teorije istine su:

1.

2.

3.

3 boda

15. Levinasovo etičko učenje je:
 Zaokruži tačan odgovor

- 1) Etika vrline
- 2) Etika dužnosti
- 3) Utilitaristička etika
- 4) Etika odgovornosti

1 bod

16. Sljedeće tvrdnje ako smatraš da su tačne zaokruži T, smatraš li da su netačne zaokruži N.

1) Moralne dileme uključuju sukob moralnih zahtjeva koji su jednako vrijedni, ali se ne mogu istovremeno izvršiti.	T	N
2) Prema stanovištu etike vrline, moralnost predstavlja skup pravila koji određuje kako će se ljudi složiti između sebe.	T	N
3) Teorije društvenog ugovora sadrže stavove da je uništenje vrsta rđavo po sebi, nezavisno od posljedica koje bi moglo da ima.	T	N
- 3 boda

17. Poveži filozofe sa odgovarajućim etičkim učenjima.

1. Kant	a) etika vrline
2. Aristotel	b) utilitarizam
3. Hjum	c) etika dužnosti
4. Niče	

3 boda

18. Sljedeće tvrdnje ako smatraš da su tačne zaokruži T, smatraš li da su netačne zaokruži N.

1) Prema učenju sv. Tome Akvinskog, put filozofskog saznanja i put otkrivenja su komplementarni.	T	N
2) Prema učenju sv. Avgustina ishodište vremena je u čovjekovoj duši.	T	N
- 2 boda

19. “Čovjek je po prirodi,”, smatra Aristotel.

1 bod

20. Politika predstavlja za:

1) Tomasa Hobsa

2) Makijavelija

2 boda

21. Supstancija predstavlja za:

1) Dekarta

.....

2) Spinozu

.....

2 boda

22.

1. Problem subjekt – objekt relacije u novovjekovnoj filozofiji prvi jasno formuliše

.....

2. Nove ciljeve nauke i saznanja uopšte u novovjekovnoj filozofiji formulišu Dekart i Bekon kao

.....

3. “Esse est percipi” smatra filozof.....

3 boda

23. Poveži filozofe sa filozofskim metodama ili pravcima:

1. H.G.Gadamer	a) pozitivizam
2. Dž. Berk	b) fenomenologija
3. E. Huserl	c) pragmatizam
4. O. Kont	d) hermeneutika
5. Džon Džui	

4 boda

24.

„Želim da odbranim društvo i njegove pripadnike od svih ideologija, uključujući i nauku. Sve ideologije moraju se posmatrati u perspektivi. One ne smeju biti uzete suviše ozbiljno. Treba ih shvatiti kao bajke koje imaju da kažu mnogo interesantnih stvari, ali koje u sebi sadrže gnusne laži, ili kao etičke propise koji mogu biti korisna praktična pravila ali su kobni kada se koriste dosledno“.

1. Napiši ime i prezime autora djela:

.....

2. Napiši naziv djela iz kojeg je citirani odlomak:

.....

2 boda

25.

1. Engleski filozof Tomas Hobs, smatra da su se ljudi sklapanjem društvenog ugovora odrekli.....

2. Prema Poperovom stanovištu otvorena društva su osnova za

.....

3. Prema učenju Hane Arent totalitarizam je.....

.....

3 boda

6. Primjer testa

OVAJ DIO TESTA RADE UČENICI KOJI SU U TOKU ŠKOLOVANJA IZABRALI LOGIKU KAO IZBORNI PREDMET KOJI JE DOPUNA STANDARD. ONI KOJI ODGOVARAJU NA PITANJA IZ LOGIKE NE RADE PITANJA IZ ETIKE.

1. Ko je utemeljio logiku kao filozofsku disciplinu?

.....
1 bod

2. Po predmetu kojim se bavi, logiku možemo podijeliti na

1. i 2.

2 boda

3. Kojoj teoriji istine pripada stav da je istinito ono mišljenje koje odgovara stvarnosti?

1. korespondentnoj teoriji (klasična teorija istine, teorija adekvatnosti)
2. koherentnoj teoriji
3. pragmatičnoj teoriji
4. semantičkoj teoriji

(Zaokruži tačan odgovor)

1 bod

4. Izvori saznanja su?

1.
2.
3.
4.

4 boda

5. Sljedeće tvrdnje ako smatraš da su tačne zaokruži T, smatraš li da su netačne zaokruži N.

1. Prema formalističkoj teoriji pojam je čista forma mišljenja nezavisna od predmeta.	T	N
2. Prema psihologističkoj teoriji pojam je identičan sa riječima, terminima.	T	N
3. Prema realističkoj teoriji pojam je opšta predstava.	T	N

3 boda

6. Poveži pojmove sa njihovim određenjima:

1. neuporedivi pojmovi
(disparatni pojmovi)	a) dva pojma koji imaju isti sadržaj i isti obim
2. ekvivalentni pojmovi	b) dva pojma koja nemaju ništa zajedničko ni u sadržaju ni u obimu
3. identični pojmovi
(istovrsni pojmovi)	c) dva pojma koji imaju isti obim a različit sadržaj
4. povezani pojmovi
(koordinirani pojmovi)	d) dva pojma koji su podređeni jednom višem, trećem, zajedničkom rodnom pojmu
5. ukršteni pojmovi	

4 boda

7. Iskazi (sudovi) po kvalitetu dijele se na:

1.
2.

2 boda

8. Kojim vrstama pripadaju navedeni iskazi (sudovi) s obzirom na modalitet?

1. Svetlana je dobra glumica.
2. Niče je možda najpopularniji filozof.
3. Kiša je vjerovatno prestala.
4. Marko mora položiti vozački ispit.

4 boda

9. Napiši istinosnu tablicu disjunktivnog iskaza (suda).

p	q	$p \vee q$

3 boda

10. Poveži vrste zaključivanja sa njihovim određenjima:

1. deduktivno zaključivanje	a) misaoni hod od posebnog ka posebnom, zasnovanom na principu sličnosti
2. induktivno zaključivanje	b) misaoni hod od pojedinačnog ka posebnom i opštem
3. analoško zaključivanje (zaključivanje po analogiji)	c) misaoni hod od opšteg ka posebnom i pojedinačnom

3 boda

11. Aristotel je sve logičke greške podijelio na:

1.
2.

2 boda

12. Dopuni rečenicu:

Logička metoda koja se koristi u procesu raščlanjivanja složenih pojmova, iskaza (sudova), zaključaka i dokaza na jednostavnije naziva se

1 bod

OVAJ DIO TESTA RADE UČENICI KOJI SU U TOKU ŠKOLOVANJA IZABRALI
 OVAJ DIO TESTA RADE UČENICI KOJI SU U TOKU ŠKOLOVANJA IZABRALI
 ETIKU KAO IZBORNI PREDMET KOJI JE DOPUNA STANDARD. ONI KOJI
 ODGOVARAJU NA PITANJA IZ ETIKE NE RADE PITANJA IZ LOGIKE.

1. Uzimajući u obzir predmet proučavanja, etika se dijeli na:

1.
2.
3.

3 boda

2. Poveži predstavnike savremenih teorija morala sa odgovarajućim učenjima:

1. Maks Šeler	a) etika istorijske i planetarne odgovornosti
2. Žan Pol Sartr	b) kontraktualizam
3. Hans Jonas	c) emocionalistička etika
4. Džon Rols	d) egzistencijalistička etika
5. Fridrih Niče	

4 boda

3. Koji filozof vrline dijeli na etičke (praktičke) i dianoetičke (teorijske, logičke, tj. intelektualne)?

1. Heraklit
2. Platon
3. Aristotel
4. Spinoza

1 bod

4. Nabroj etička stanovišta prema opravdnosti moralnog djelanja:

1.
2.
3.

3 boda

5. Postupaj tako da proizvedeš najveću moguću količinu sreće u svijetu, jeste imperativ koji je karakterističan za:

1. utilitarističku etiku
2. etiku samilosti
3. bioetiku

(Zaokruži tačan odgovor)

1 bod

6. Teorije koje pripadaju altruističkom etičkom stanovištu su :

1.
2.

2 boda

7. Poveži djelatne oblike sa različitim shvatanjima opšte moralne svrhe:

a) moralna norma	1. dobro
b) vrlina	2. dužnost
c) moralni zakon	3. vrijednost
	4. poštenje

3 boda

8. Poveži etičke pojmove sa filozofima:

a) vrlina (arete)	1. Hegel
b) imoralizam	2. Kant
c) uzajamno djelovanje pravnog i moralnog djelanja	3. Niče
d) dužnost (deonta)	4. Sokrat
	5. Mil

4 boda

9. Dopuni rečenicu:

Oblast etike koja daje norme za rješavanje konkretnih etičkih situacija, tzv. moralnih dilema naziva se

1 bod

10. Sljedeće tvrdnje ako smatraš da su tačne zaokruži T, smatraš li da su netačne zaokruži N.

1. Etika okoline bavi se moralnim odnosom čovjeka prema onome što nije ljudsko.

T N

2. Etika javnog sektora bavi se problemima ljudskog zdravlja, života, razvojem čovjeka, problemima sazrijevanja i starenja.

T N

3. Bioetika bavi se problemima istine u medijima (televizija, internet, radio, novine, pozorište, drugi oblici umjetnosti, reklame), pitanjima privatnosti, povjerljivosti, sukoba interesa, manipulacije stereotipima i sl.

T N

4. Feministička etika bavi se odnosom pravde i pravičnosti, kosmopolitizma i nacionalizma, problemima univerzalnih ljudskih prava, međunarodne solidarnosti i kulturne raznovrsnosti, slobode, kooperacije, ali i pitanjima rata i kolonijalizma.

T N

4 boda

11. Poređaj sljedeće pojmove po stupnju opštosti (od 1 do 5), počevši od najopštijeg:

-a) etika
-b) filozofija
-c) konsekvencionalizam
-d) praktička filozofija
-e) utilitarizam

2 boda

RJEŠENJE TESTA SA SHEMOM ZA OCJENJIVANJE

7

24

1. „Filozofija je svoje vrijeme mislima obuhvaćeno“, rekao je Hegel. **1 bod.**

2. Odgovori:

1 – c **1 bod**

2 – a **1 bod**

3 – d **1 bod**

4 – b **1 bod**

Ukupno 4 boda.

3.

1) theoria - **umno motrenje, gledanje očima razuma** **1 bod**

2) praxis - čovjekovo djelovanje, praksa **1 bod**

3) poiesis - **stvaranje novih oblika** **1 bod**

4) empeiria - **iskustvo** **1 bod**
Ukupno 4 boda.

4.

1. voda **1 bod**

2. vazduh **1 bod**

3. vatra, zemlja, vazduh, voda **1 bod**
Ukupno 3 boda.

5.

1. Platon **1 bod**

2. „Država“ **1 bod**

Ukupno 2 boda.

6.

1. T **1 bod**

2. T **1 bod**

3. T **1 bod**

Ukupno 3 boda.

7.

1. Causa formalis, formalni uzrok, oblik ideja **1 bod**

2. Causa materialis, materijalni uzrok, tvar **1 bod**

3. Causa efficiens, uzrok kretanja, djelanja **1 bod**

4. Causa finalis, svrhoviti uzrok **1 bod**

Ukupno 4 boda.

8.

1) T **1 bod**

2) N **1 bod**

3) T **1 bod**

4) T **1 bod**

5) N **1 bod**

Ukupno 5 boda.

9.

1 - c **1 bod**

2 - d **1 bod**

3 - b **1 bod**

4 - a **1 bod**

Ukupno 4 boda.

10.

a) Etika – 3

b) Filozofija – 1

c) Praktična filozofija – 2

d) Utilitarizam – 4

Za jedn tačan odgovor 1 bod za dva tačna odgovora 2 boda za tri i četiri tačna odgovora 3 boda. Ukupno 3 boda.

11.

1. Realizam **1 bod**

2. Nominalizam **1 bod**

Iz ovih stanovišta u novom vijeku su s razvila dva značajna pravca:

1. Racionalizam **1 bod**

2. Empirizam **1 bod**

Ukupno 4 boda.

12. Odgovor je pod

1) Šopenhauer **smatra da volja nema unaprijed određen cilj i smisao. 1 bod.**

13. Odgovori:

1. Skepticizam je - **eorijsko-saznajni pravac i orijentacija**

koja tvrdi da postoje nepobitni principi na kojima počiva znanje i sazajni stavovi u koje se ne može sumnjati. *1 bod*

2. Dogmatizam je - **svaki sazajni iskaz nepouzdan i da podliježe opravdanoj sumnji.** *1 bod*

Ukupno 2 boda.

14. Tri najvažnije teorije istine su:

1) **Teorija korespodencije** *1 bod*

2) **Teorija koherentnosti** *1 bod*

3) **Pragmatična teorija istina** *1 bod*

Ukupno 3 boda.

15. 4. - **Etika odgovornosti** *1 bod.*

16.

1) T

2) N

3) N

Za svaki tačan odgovor po 1 bod – ukupno 3 boda

17.

1 – c *1 bod*

2 – a *1 bod*

3 – b *1 bod*

Ukupno 3 boda.

18.

1) T

2) T

Za svaki tačan odgovor po 1 bod – ukupno 2 boda.

19. "Čovjek je po prirodi **političko biće**, „**zoon politikon**“, smatra Aristotel *1 bod.*

20. Politika predstavlja za:

1. Tomasa Hobsa - **borba različitih interesa** *1 bod*

2. Makijavelija - **nezavisna od morala i religije** *1 bod*

Ukupno 2 boda.

21. Supstancija predstavlja za:

1) Dekart - **ono što za svoje postojanje ne zahtijeva ništa izvan sebe ili causa sui (uzrok same sebe)** *1 bod*

2) Spinoza - **Deus sive natura, Bog ili priroda** *1 bod*

Ukupno 2 boda.

22.

1. Problem subjekt – objekt relacije u novovjekovnoj filozofiji prvi jasno formuliše – Džon Lok. *1 bod*

2. Nove ciljeve nauke i sazajnja uopšte u novovjekovnoj filozofiji formulišu Dekart i Bekon kao **moć nad prirodom i napredak.** *1 bod*

3. "Esse est percipi" smatra filozof **Džordž Barkli.** *1 bod*

Ukupno 3 boda.

23. Odgovori:

1 – d *1 bod*

3 – b *1 bod*

4 – a *1 bod*

5 – c *1 bod*

Ukupno 4 boda.

24.

1) Paul Fajerabend

2) „Kako zaštititi društvo od nauke“

Za svaki tačan odgovor po 1 bod – ukupno 2 boda

25.

1) odrekli su se svojih prirodnih prava i prenijeli ih na državu.

2) za totalitarno vladanje.

3) ideologija i način vladanja masama u kojem su policija, vojska i birokratija instrumenti putem kojih se kontroliše i teroriše društvo.

Za svaki tačan odgovor po 1 bod – ukupno 3 boda

PITANJA IZ LOGIKE:

1. Odgovor: **Aristotel** *1 bod*

2. Po predmetu kojim se bavi, logiku možemo podijeliti na (1) **formalnu** i (2) **sadržinsku**
Za svaki tačan odgovor po 1 bod - ukupno 2 boda

3. Odgovor - **1, korespondentnoj teoriji (klasična teorija istine, teorija adekvatnosti)** *1 bod*

4. Odgovor: **(1) čulno iskustvo (čulnost), (2) razum, (3) um, (4) intuicija**
Za svaki tačan odgovor po 1 bod - ukupno 4 boda

5. Odgovor :
1 - T
2 - N
3 - N
Za svaki tačan odgovor po 1 bod - ukupno 3 boda

6. Odgovori:
1 - b
2 - c
3 - a
4 - d
Za svaki tačan odgovor po 1 bod - ukupno 4 boda

7. Odgovor:
afirmativne (potvrдне) i negativne
Za svaki tačan odgovor po 1 bod - ukupno 2 boda

8. Odgovor:
1 - asertorički
2 - problematički
3 - problematički
4 - apodiktički
Za svaki tačan odgovor po 1 bod - ukupno 4 boda

9. Odgovor:

p	q	p v q
I	I	I
I	N	I
N	I	I
N	N	

Za tačno popunjenu tabelu 3 boda

10. Odgovori:
1 - c
2 - b
3 - a
Za svaki tačan odgovor po 1 bod - ukupno 3 boda

11. Odgovor:
1. paralogizme i 2. sofizme
Za svaki tačan odgovor po 1 bod - ukupno 2 boda

12. Odgovor:
analiza *1 bod*

PITANJA IZ ETIKE

1. Odgovor:

- (1) deskriptivnu etiku
- (2) metaetiku
- (3) normativnu etiku

Za svaki tačan odgovor po 1 bod - ukupno 3 boda

2. Odgovor:

- 1- c
- 2- d
- 3 - a
- 4 - b

Za svaki tačan odgovor po 1 bod - ukupno 4 boda

3. Odgovor: 3, Aristotel 1 bod

4. Odgovori:

- (1) teleološko
- (2) deontološko
- (3) konsekvencijalističko

Za svaki tačan odgovor po 1 bod - ukupno 3 boda

5. Odgovor:

- 1, utilitarističku etiku 1 bod

6. Odgovor:

- (1) etika simpatije
- (2) etika samilosti

Za svaki tačan odgovor po 1 bod - ukupno 2 boda

7. Odgovori:

- a - 3
- b - 1
- c - 2

Za svaki tačan odgovor po 1 bod - ukupno 3 boda

8. Odgovori:

- a - 4
- b - 3
- c - 1
- d - 2

Za svaki tačana odgovr po 1 bod - ukupno 4 boda

9. Odgovor:

primijenjena etika 1 bod

10. Odgovori:

- 1 - T
- 2 - N
- 3 - N
- 4 - N

Za svaki tačan odgovor po 1 bod - ukupno 4 boda

11. Odgovori:

- 3 - a
- 1 - b
- 4 - c
- 2 - d
- 5 - e

Za jedan tačan odgovor - 0 bodova, za 2 i 3 tačna odgovora - 1 bod, zsa 4 i 5 tačnih odgovora 2 boda.

www.iccg.co.me

